

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

Вих. № 44
Від «22» серпня 2014 року

Конституційний Суд України
Україна, місто Київ, вулиця Жилянська, 14

Суб'єкт права
на конституційне подання: 60 народних депутатів України

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» в редакції Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» від 22 липня 2014 року №1599-VII

Відповідно до статей 147, 150, 152 Конституції України, статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» звертаємось до Конституційного Суду України з конституційним поданням про визнання неконституційним частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» №1861-IV від 10 лютого 2010 року (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., 2010 р., №№ 14-17, ст. 133) в редакції Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» від 22 липня 2014 року 1599-VII (Офіційний Вісник України, 2014 р., №60 (05.08.2014), ст.1646) щодо встановлення не передбачених Конституцією України підстав для оголошення розпущеною депутатської фракції політичної партії, яка була обрана громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права.

Підставами для визнання частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» в редакції Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу

та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» неконституційним вважаємо мають стати такі обставини.

1. Законом 1599-VII внесено зміни до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (надалі – Закон), згідно з якими частину четверту статті 60 названого Закону викладено в новій редакції, а саме:

«4. Депутатська фракція (депутатська група), склад якої став меншим від мінімальної кількості народних депутатів, визначеної частиною четвертою статті 59 цього Регламенту, через 15 днів після дня настання такого факту оголошується Головою Верховної Ради України розпущеною».

Дана редакція Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» набрала чинності 25 липня 2014 року, і на даний момент є чинною.

1.1. Згідно зі статтею 5 Конституції України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Відповідно до статті 38 Конституції України громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Відтак, приймаючи участь у виборах на основі загального, рівного і прямого виборчого права і делегуючи до їх складу тих чи інших представників, громадянин тим самим реалізують свої конституційні права, в тому числі право на участь в управлінні державними справами.

1.2. Конституційному праву громадян брати участь в державному управлінні шляхом здійснення вільного вибору депутатів до органів законодавчої влади кореспондує положення статті 76 Конституції України, відповідно до якого конституційний склад Верховної Ради України - чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Згідно з правовою позицією, висловленою в рішенні Конституційного Суду України від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008 (справа про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України) депутатська фракція - це група народних депутатів України, обраних за виборчим списком відповідної політичної партії (пункт 3.2.1 мотивувальної частини зазначеного рішення).

Частиною другою статті 36 Конституції України визначено, що політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах.

Політичні партії забезпечують участь громадян України в політичному житті суспільства, впливають на державну владу, беруть участь у формуванні органів влади і контролі за їх діяльністю (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007).

Таким чином, проголосувавши на відкритих виборах за певну політичну партію та забезпечивши її обрання до Парламенту, громадяни в такий спосіб реалізували передбачені Конституцією України права на здійснення влади через органи державної влади, зокрема, шляхом формування складу Верховної Ради України із народних депутатів, обраних за виборчим списком відповідної партії. З метою реалізації цілей і завдань, які декларувались партією як під час передвиборчого періоду, так і поза ним народні депутати України, обрані до Верховної Ради України за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, спільно з іншими депутатами, висунутими партією в одномандатних округах, утворюють депутатську фракцію.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, за Конституцією України фракційне структурування Верховної Ради України і формування коаліції є обов'язковими умовами її повноважності (абзац другий підпункту 5.3 пункту 5 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008 та абзац четвертий підпункту 3.4. пункту 3 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 6 квітня 2010 року № 11-рп/2010).

Утворення депутатських фракцій є однією з важливих характеристик структури сучасних парламентів. Об'єднання депутатів у фракції має на меті консолідацію зусиль для досягнення цілей та завдань, визначених виборчими програмами політичних партій (виборчих блоків політичних партій), та об'єктивно приводить до необхідності дотримання депутатами вимог фракційної дисципліни (абзац перший пункту 5.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 25 червня 2008 року №12-рп/2008).

Створення обраними за загальнодержавним округом народними депутатами депутатської фракції забезпечує реалізацію конституційних прав громадян на участь у формуванні органів державної влади шляхом обрання до Верховної Ради України певної політичної партії. В силу статті 36 Конституції України політична партія формує і виражає політичну волю громадян, а отже, в правовому сенсі, своїми діями втілює в життя передбачені статтями 5, 38 Конституції України права громадян на здійснення влади через органи державної влади та на участь в управлінні державними справами через обраних на вільних виборах народних депутатів.

Останній висновок підтверджується Конституційним Судом України, який в абзаці другому пункту 5.1 мотивувальної частини свого рішення від 25 червня 2008 року №12-рп/2008 розтлумачив, що принципи демократичної правової держави, зокрема політична та ідеологічна багатоманітність суспільного життя в Україні, обумовили конституційні засади структурування та внутрішньої організації діяльності Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в державі. В цьому процесі визначальну роль відведено депутатським фракціям, у тому числі у формуванні коаліції депутатських фракцій, її участі у процедурі призначення Прем'єр-міністра України та формування складу Кабінету Міністрів України, у можливому припиненні повноважень народного депутата України, оскільки останнє прямо залежить від перебування (входження, виходу) народного депутата України у відповідній депутатській фракції та створення обставин щодо можливого дострокового

припинення повноважень парламенту Президентом України, якщо протягом одного місяця у Верховній Раді України не буде сформовано коаліцію депутатських фракцій. При цьому чисельність депутатської фракції є фактором реального її впливу на процеси утворення коаліції депутатських фракцій, виборів Голови Верховної Ради України та його заступників, створення комітетів та тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України (абзац другий пункту 5.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 25 червня 2008 року №12-рп/2008).

Відповідно до викладеного, парламентська діяльність депутатської фракції політичної партії, обраної за загальнодержавним багатомандатним виборчим округом, є невід'ємною складовою частиною конституційних прав громадян на здійснення ними влади через органи державної влади та прав приймати участь у формуванні їх складу, які передбачені статтями 5, 36, 38 Конституції України.

Позбавлення об'єднання депутатів, обраних до Верховної Ради України за загальнодержавним багатомандатним виборчим округом від політичної партії, статусу депутатської фракції, призводить до позбавлення громадян України прав впливати на формування органів державної влади через обраних ними на основі загального, рівного і прямого виборчого права народних депутатів України.

1.3. Внесеними Законом 1599-VII змінами до Закону Верховна Рада України передбачила можливість розпуску депутатської фракції, яка сформована політично партією, кандидати від якої обрані до Парламенту в загальнодержавному багатомандатному окрузі на підставі реалізації громадянами передбаченого Конституцією України виборчого права.

Конституцією та законами України не визначено наслідків «розпуску» депутатської фракції. Можна припустити, що «розпуск» фракції тягне за собою позбавлення об'єднання народних депутатів, обраних громадянами України в загальнодержавному окрузі за списком політичної партії, статусу фракції. Позбавлення такого статусу, очевидно, виключає можливість обраних громадянами депутатів приймати участь у формуванні коаліції, у призначенні членів Кабінету Міністрів України тощо.

Проте, голосуючи за політичну партію на виборах, громадяни тим самим доручили партії та представленим в її виборчому списку кандидатам втілювати їхні політичні права, передбачені статтями 5, 36, 38 Конституції України.

Внаслідок внесених Законом 1599-VII змін Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» позбавив громадян, які проголосували за партію, передбачених статтями 5, 36, 38 Конституції України прав, про що детально зазначалось вище.

1.4. Відповідно до частини третьої статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Вище зазначено, що нормою частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» в редакції Закону України «Про

внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» від 22 липня 2014 року 1599-VII передбачено позбавлення громадян прав здійснення влади через обраних ними народних депутатів, оскільки обрані депутати позбавляються можливості створити депутатську фракцію, а отже і реалізовувати довірені їм громадянами на виборах функції щодо реалізації державної влади від їх імені.

Таким чином, чинною редакцією статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» передбачається звуження обсягу передбачених статтями 5, 36, 38 Конституції України прав громадян.

Відтак, положення частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» в редакції Закону України від 22 липня 2014 року 1599-VII не відповідає статті 22 Конституції України.

2. Відповідно до статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, органи якої здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Згідно з позицією Конституційного Суду України, викладеною в рішеннях від 15 вересня 2009 року №21-рп/2009 та від 7 квітня 2004 року №9-рп/2004, повноваження Верховної Ради України визначаються лише Основним Законом України.

2.1. Конституція України не наділяє Верховну Раду України повноваженнями щодо визначення підстав формування і розпуску депутатських фракцій. Відповідно до статті 83 Конституції України, Регламент Верховної Ради України може визначати лише порядок роботи Верховної Ради України, а також засади формування, організації діяльності та припинення діяльності коаліції депутатських фракцій.

Тобто Регламент Верховної Ради України може регулювати лише процедурні питання щодо реалізації положень, передбачених Конституцією України.

Водночас, як зазначалось вище, Конституція України не передбачає положень щодо розпуску депутатських фракцій.

Крім того, зі змісту частини восьмої статті 83 Конституції України випливає, що Регламентом Верховної Ради України встановлюються засади припинення діяльності лише коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, а не самої фракції.

При цьому слід розрізняти депутатську фракцію та коаліцію депутатських фракцій. В абзаці четвертому підпункту 3.2.1 пункту 3 мотивувальної частини рішення від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008 Конституційний Суд України зазначив, що якщо депутатська фракція – це група народних депутатів України, обраних за виборчим списком відповідної політичної партії (виборчого блоку політичних партій), то до складу коаліції депутатських фракцій входять

депутатські фракції, які за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій сформували коаліцію депутатських фракцій.

Проте будь-які положення, які б стосувались припинення діяльності депутатських фракцій (а не їх коаліції) у Конституції України відсутні. Крім того, Основний Закон України не містить бланкетних або відсилочних норм щодо припинення діяльності депутатських фракцій, як і не встановлює вимог щодо кількісного складу депутатських фракцій.

2.2. Депутатська фракція - це група народних депутатів України, обраних за виборчим списком відповідної політичної партії (пункт 3.2.1 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008).

Враховуюче зазначену позицію Конституційного Суду України, депутатська фракція не може бути «розпущеною» інакше, ніж з розпуском всієї Верховної Ради України. Обрана громадянами до Парламенту політична сила повинна бути представлена в Верховній Раді відповідною фракцією, оскільки таким був вибір українського народу, як єдиного джерела влади в Україні (стаття 5 Конституції України).

За таких обставин, встановлення Верховною Радою України не передбачених Конституцією України підстав для припинення діяльності депутатської фракції суперечить статтями 6, 19, 83 Конституції України.

Відповідно до викладеного, положення норми частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» №1861-IV від 10 лютого 2010 року в редакції Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» від 22 липня 2014 року 1599-VII за якою депутатська фракція, склад якої став меншим від мінімальної кількості народних депутатів, визначеної частиною четвертою статті 59 цього Регламенту, через 15 днів після дня настання такого факту оголошується Головою Верховної Ради України розпущеною, підлягають визнанню неконституційним.

Згідно зі статтею 8 Конституції України, Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Відповідно до статей 147, 150 Конституції України Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України.

Також просимо врахувати, що розгляд даного питання є надзвичайно важливим і невідкладним. Внаслідок виконання норми Закону, про визнання

неконституційним якої внесені ці подання, різними політичними групами можуть допускатись зловживання стосовно опозиційних депутатських фракцій. Боротьба проти опозиційних фракцій та можливе позбавлення їх статусу фракцій призведе до позбавлення ряду конституційних прав громадян України, які проголосували на виборах за певні політичні сили і підтримали їх політичні програми доручивши їх виконання.

У випадку, якщо у подальшому норма частини четвертої статті 60 Закону буде визнана неконституційною, це може призвести до ревізії практично кожного рішення Верховної Ради України, яке буде прийняте під час дії вказаної норми.

На підставі зазначеного, керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 13, 39, 40, 57, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

1. Визнати дане конституційне подання невідкладним.

2. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) положення частини четвертої статті 60 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» №1861-IV від 10 лютого 2010 року в редакції Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» від 22 липня 2014 року №1599-VII, за якою депутатська фракція, склад якої став меншим від мінімальної кількості народних депутатів, визначеної частиною четвертою статті 59 цього Регламенту, через 15 днів після дня настання такого факту оголошується Головою Верховної Ради України розпущеною.

Представником суб'єкта конституційного подання будуть:

Народний депутат України Мартинюк Адам Іванович,

Крючков Георгій Корнійович

Герасименко Євген Станіславович,

Додатки:

1. Конституція України
2. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» №1861-IV від 10 лютого 2010 року;
3. Закон України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо кількісного складу та припинення діяльності депутатських фракцій (депутатських груп)» №1599-VII від 22 липня 2014 року;
4. Закон України «Про Конституційний Суд України»;
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 105 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, дев'ятої статті 83 Конституції України (справа про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України) від 17.09.2008 № 16-рп/2008;
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини третьої статті 143 Закону України "Про телебачення і радіомовлення" від 15 вересня 2009 року №21-рп/2009;
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту "а" пункту 2 статті 5, статті 8, абзаців першого, другого пункту 2 статті 23 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", указів Президента України "Про Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю" та "Про підвищення ефективності діяльності Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю" (справа про Координаційний комітет) від 7 квітня 2004 року №9-рп/2004;
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України", частини четвертої статті 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень пункту 6 частини другої, частини шостої статті 81, частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України" (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) від 25 червня 2008 року №12-рп/2008;
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 70 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 10, пункту 3 частини другої, частин п'ятої, шостої статті 11, статті 15, частини першої статті 17, статті 24, пункту 3 розділу VI "Заключні положення" Закону України "Про політичні партії в Україні" справа про утворення політичних партій в Україні) від 12 червня 2007 року №2-рп/2007.

Народні депутати України:

Інститут «Українська Академія» Інститут «Українська Академія»		
1.	Симоненко Тетяна Миколайівна	169
2.	Алексеев Ігор Вікторович	174
3	Мартинюк Ірина Іванівна	176
4.	Тортуменко Сергій Юліанович	181
5	Сергеевич Олеся Александрівна	184
6.	Танцюков Олександр Костянтинівич	175
7.	Балайдін Сергій Вікторович	188
8	Дорохов Антон Миколайович	195
9	Буровець Олег Юліанович	183
10	Бабчук Марина Іларіонівна	192
11	Борейко Ольга Василівна	200

(одинадцять) підписів Із

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення
12	Демедюк Василь Харитонович	454 ✓
13	Губар Віктор Іванович	194
14	Дзарданц Микола Сергійович	187
15	Буца Вікторія Володимирівна	190
16	Кіличков Сирідов Павлович	172
17.	Снірїч Ірина Дмитрівна	171
18	ЦИБЕНКО ПЕТРО СТЕПАМ.	170
19	Левченко Ольга Володимирівна	196
20	Марчак Євген Іванович	178
21	Матвеев Валентин Григорович	177
22.	Карганов Євген Григорович	301

1 (одинадцять) / шість Лн

№ п/п		
23	Шенюв Дмитрий Воробьев	262
24	Деминка Владимир Редорович	338
25	Щурина Михаил Иванович	25
26	Бездел Григорий Григорьевич	249
27	Ершов Олександр Сергеевич	004
28	Чухот Михаил Васильевич	019
29	Бондаренко Алексей Анатольевич	045
30	Важеников Александр Валерьевич	069
31	Тангунен Алексей Борисович	394
32	Будник Александр Иванович	307
33	Калмыков Сергей Григорьевич	300

(составляется) и подписывается Ли

№ п/п	Прозвисьмя имя та по бацькоў	Нумар нумарычын
34	Смоленка Мірасла Табеев	263
35	Файсеев Алеандр Вячаслававіч	275
36	Кожане Табеев Песедрава	064
37	Бушмавіч В.	254
38	Шоламан Д.І	252
39	Загорнік В.А	258
40	Табеев А.А.	206
41	Любошчык У.В.	257
42	Гузенева К.А.	255
43	Маршалева Д.В.	261
44	Труфанев В.А.	259

(одназначна) імя і прозьмя

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення
45.	Пономарев Андрей Вікторович	N 286
46	Близнюк Анатолій Михайлович	N 013
47	Литвиненко Леонід Федорович	N 053
48	Григорій Олександр Петрович	N 203
49	Борт Віталій Петрович	N 281
50	Дем'яненко Микола Іванович	N 032
51	Демидов Володимир Миколай	027
52	Жетевська Олена Анатоліївна	N 288
53	Марочко Євгеній Васильович	N 253
54.	Матвієнко Сергій Анатолійович	N 282
55	Горбенко Юрій Іванович	N 273

(содержатель) подпись *Is*

	Прізвище, ім'я та по-батькові	Номер посвідчення
--	-------------------------------	-------------------

56.	Вожов О. Ш	381
57	Звєзінський Ю. П.	
58	Герман І. М.	011
59	Головська Т. О.	207
60	Ворошичев Ю. М.	024

Всього 60 (шістдесят) підписів народних депутатів України

Заступник керівника
Управління кадрів

О. Смієн
12.08.2014р.

нізнес) підписів Су